

УДК 631.11:631.544.4:339.146.4

Чайка Вячеслав Олександрович *

**СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ОВОЧІВ
ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ**

Анотація. У статті висвітлено основні тенденції розвитку галузі овочівництва захищеного ґрунту протягом попередніх п'яти років і до сучасного сьогодення. Проведено змістовний аналіз динаміки виробництва овочів захищеного ґрунту за категоріями господарств та видами тепличної продукції. Оцінено масштаби і напрямки реалізації тепличних овочів сільськогосподарськими підприємствами, а також проаналізовано середні ціни реалізації овочів захищеного ґрунту категоріями господарств за 2010 рік, 2015 рік, та за січень-червень 2016 року. Здійснена спроба обґрунтування існуючої наразі цінової політики в галузі овочівництва захищеного ґрунту.

Ключові слова: ефективність, сільськогосподарське підприємство, тепличне господарство, господарська діяльність на ринку овочів закритого ґрунту, ринок тепличних овочів, особливості ринку тепличних овочів, суб'єкти ринку овочів закритого ґрунту.

Вступ. Тепличний бізнес України протягом попереднього десятиліття був тим сегментом агропромислового комплексу, що найдинамічніше розвивався. Проте, в останні роки тепличні господарства працюють з мінімальним прибутком, який не дає можливість розвивати галузь у напрямку технічного переозброєння та енергозберігаючих рішень. Інфляційні процеси, девальвація гривні, подорожчання матеріально-технічних ресурсів, високі кредити банків, які сягають 25–30 %, низька купівельна спроможність населення та втрата ринків збуту, — фактори стримування розвитку тепличного виробництва протягом попередніх кількох років, які значно ускладнюють фінансовий стан товаровиробників овочів закритого ґрунту, що, з наступного року, може набути форм глибокої фінансової кризи, погіршивши і до того складку ситуацію у галузі [1, с. 203; 2]

Дослідженнями особливостей виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції займається велика плеяда науковців: Андрійчук В.Г., Дем'яненко С.І., Шубін О.О. [3] та інші.

Водночас, питаннями виробництва та реалізації овочів закритого ґрунту займаються: Канінський П.К. [1], Чернишенко Є. В. [5], Потапов С. [2], Рубанка Т. [6] та інші.

Однак, в таких умовах, набувають особливої актуальності та потребують додаткового дослідження питання господарської діяльності підприємств у галузі овочівництва захищеного ґрунту та на ринку тепличних овочів, а також необхідною є змістовна оцінка й аналіз роботи кожного окремо взятого тепличного господарства.

*Вячеслав Олександрович Чайка — аспірант кафедри економіки і менеджменту агробізнесу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» slavach2511@ukr.net, slachayka@yandex.ru

Постановка задачі. Метою статті є з'ясування сутності та розкриття особливостей господарської діяльності підприємств у процесі виробництва та реалізації тепличних овочів на внутрішньому ринку.

Об'єктом дослідження є процес виробництва та реалізації овочів закритого ґрунту на вітчизняному ринку тепличних овочів. Предметом дослідження є структура і напрямки господарської діяльності підприємств у забезпеченні сталого виробництва і реалізації ними тепличних овочів.

Методологічною основою проведеного дослідження стали, монографічний, розрахунково-конструктивний, графічний, економіко-статистичний та абстрактно-логічний методи дослідження.

Інформаційною базою для дослідження стали праці відомих учених, інформаційно-аналітичні, статистичні збірники та публікації у засобах масової інформації.

Результати. Одним із напрямків збільшення товарних ресурсів свіжої овоочевої продукції є виробництво в умовах захищеного ґрунту. Це має особливо велике значення в період міжсезоння, коли свіжі овочі, вирощені у відкритому ґрунті, поступово зникають з продажу, а до нового врожаю ще далеко. У задоволенні потреб населення у свіжих овочах у міжсезонний період пріоритетну роль відіграє тепличне овочівництво [3, с. 207].

У 80-ті роки ХХ століття Голландія була ключовим постачальником томатів на ринок Німеччини, причому постачався лише один сорт томатів. З часом обсяги експорту стали катастрофічно падати, а замість голландських помідорів полиці магазинів стали займати іспанські. Що врятувало тепличників Голландії від втрати величезного ринку збуту? Маркетинг! Саме вивчення споживчих потреб німців дало можливість дійти висновку: причиною падіння попиту являлась надлишкова водянистість голландських томатів. Якщо раніше при обмеженому виборі німці не звертали на це уваги, то завдяки активній позиції експертів помідорів із південних країн вони стали більш перебірливими. Яким шляхом пішли голландці? Вони почали займатися маркетингом тепличної продукції: стали вирощувати в теплицях нові гібриди, які популярні у німців (наприклад, медові томати), замість звичайної стали використовувати гарну упаковку, зайнялися орендуванням і просуванням власної продукції. Завдяки цьому вдалося закріпити позиції голландської тепличної продукції на німецькому ринку [4].

Сезон 2015 року залишив достатньо фінансових ресурсів у вітчизняних виробників у плівкових теплицях для подальшої роботи. При цьому, площі під культурами закритого ґрунту в плівкових теплицях, на відміну від скляних теплиць, не зменшилися. Натомість, зниження рівня рентабельності до 8–10 % у 2015 році зазнали усі виробники овочів захищеного ґрунту [5].

На відміну від своїх голландських колег, вітчизняні виробники тепличних овочів про маркетинг знають досить мало та вважають це далекою перспективою. Сучасне вітчизняне тепличне господарство втрачає потенційні можливості, та, в більшості випадках, уже не є таким що розвивається, а переважно знаходиться в умовах виживання. Все більше воно орієнтується не на сільськогосподарські підприємства, а на господарства населення, і на весняні теплиці з низькою урожайністю вирощування тепличних овочів. Динаміку виробництва овочів закритого ґрунту за видами тепличної продукції в розрізі категорій господарств в Україні протягом 2010-2015 років наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**ДИНАМІКА ВИРОБНИЦТВА ОВОЧІВ ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ
ЗА ВИДАМИ ТЕПЛІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ 2010–2015 РОКІВ**

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Зібрана площа — усі категорії господарств, тис. га	2,87	3,17	3,32	4,97	4,50	6,20
у т. ч. під огірками	1,39	1,96	1,51	2,47	2,29	3,08
помідорами	1,20	1,33	1,39	1,99	1,73	2,41
іншими овочами	0,29	0,36	0,42	0,51	0,49	0,68
<i>Сільськогосподарські підприємства</i>	0,51	0,52	0,55	0,52	0,44	0,40
у т. ч. під огірками	0,30	0,31	0,31	0,28	0,24	0,20
помідорами	0,20	0,19	0,21	0,21	0,18	0,17
іншими овочами	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,03
<i>Господарства населення</i>	2,36	2,65	2,77	4,45	4,10	5,80
у т. ч. під огірками	1,09	1,17	1,20	2,19	2,05	2,88
помідорами	1,00	1,14	1,18	1,77	1,55	2,24
іншими овочами	0,27	0,34	0,39	0,48	0,47	0,66
Валовий збір-усі категорії господарств, тис. ц	3 759,39	3 979,89	4 245,80	5 513,50	4 810,90	5 904,90
у т. ч. огірків	1 817,16	1 963,58	1 957,62	2 629,02	2 215,74	2 830,22
помідорів	1 733,87	1 785,15	1 844,76	2 416,33	2 073,88	2 613,28
інших овочів	208,36	231,16	443,39	468,13	521,32	461,37
<i>Сільськогосподарські підприємства</i>	1 407,60	1 433,88	1 352,10	1 277,20	1 134,00	995,40
у т. ч. огірків	660,28	713,28	635,04	575,92	540,05	428,73
помідорів	739,50	710,67	698,59	684,83	579,08	542,34
інших овочів	7,82	9,87	8,49	16,40	14,93	24,27
<i>Господарства населення</i>	2 351,79	2 546,07	2 893,60	4 236,30	3 676,90	4 909,50
у т. ч. огірків	1 156,88	1 250,30	1 312,60	2 053,10	1 675,69	2 401,49
помідорів	994,38	1 074,48	1 146,20	1 731,51	1 494,80	2 070,94
інших овочів	200,54	221,29	434,90	451,73	506,40	437,10
Урожайність з м² зібраної площі-усі категорії господарств, кг/ м²	13,10	12,60	12,77	11,10	10,66	9,56
у т. ч. під огірками	13,10	13,30	12,90	10,60	9,70	9,20
помідорами	14,50	13,40	13,30	12,20	12,00	10,80
іншими овочами	7,20	6,50	10,50	9,20	10,60	6,80
<i>Сільськогосподарські підприємства</i>	27,60	27,60	24,44	24,58	25,98	25,09
у т. ч. огірків	22,20	23,20	20,50	20,40	22,20	21,50
помідорів	37,60	37,00	33,10	31,90	32,80	31,80
інших овочів	4,90	4,90	3,20	7,30	8,60	9,10
<i>Господарства населення</i>	10,00	9,60	10,44	9,53	9,02	8,49
у т. ч. огірків	10,60	10,70	11	9,4	8,2	8,3
помідорів	9,90	9,40	9,7	9,8	9,6	9,2
інших овочів	7,40	6,60	11	9,3	10,7	6,7

Аналізуючи табл. 1 слід сказати, що обсяги виробництва і зібрана площа овочів закритого ґрунту мають стійку тенденцію до збільшення протягом досліджуваного періоду, та зросли в 2015 році порівняно з 2010 роком на 2145,51 тис. ц (або на 57 %) та на 3,33 тис. га (або на 116 %) відповідно. Натомість, урожайність тепличних овочів в Україні має чітку тенденцію до зниження та зменшилася на 3,54 кг/м² або на 27 % у 2015 році порівняно з 2010 роком, що свідчить про екстенсивний напрямок розвитку галузі овочів захищеного ґрунту впродовж останніх років.

Томати та огірки є ключовими культурами в овочівництві закритого ґрунту на яких разом припадає 5,49 тис. га або 88,5 % зібраної площі, а також 5443,5 тис. ц або 92,2 % зібраних тепличних овочів у 2015 році в Україні. При цьому, урожайність огірків і помідорів, загалом, має тенденцію до зниження, та за результатами 2015 року складає 9,2 кг/м² та 10,8 кг/м² відповідно.

Водночас, варто зазначити, що в офіційній статистиці, більш за все, враховується не весь обсяг виробництва культур закритого ґрунту. Такий обсяг, на думку експертів, має бути більшим у 2–2,5 рази. За даними «Рійк Цваан Україна», у 2015–2016 маркетинговому році в рамках тепличних комбінатів України був налагоджений процес виробництва овочів захищеного ґрунту на площі 274,3 га, що на 0,9 га більше ніж у попередньому маркетинговому році. При цьому, площі овочевих культур тепличними комбінатами були розподілені наступним чином: 129,6 га займати тепличні томати, 131,5 га — огірки, 11 га — перець, 2,2 га — салати. Також, за інформацією цієї компанії, загальна площа плівкових теплиць складає 7670 га серед яких на вирощування тепличних огірків припадає 50,84 % (3900 га), тепличних томатів — 40,42 % (3100 га), тепличного перцю — 5,86 % (450 га), а також на вирощування інших тепличних культур (в тому числі салати) припадає 220 га (2,86 %). Орієнтовні структури площ тепличних томатів та огірків в зимових та весняних теплицях у 2015–2016 маркетинговому році наведено в табл. 2 [5; 6].

Таблиця 2

**ПЛОЩІ ТЕПЛИЧНИХ ТОМАТІВ ТА ОГІРКІВ В ЗИМОВИХ ТА ВЕСНЯНИХ ТЕПЛИЦЯХ
В УКРАЇНІ В 2014–2016 МАРКЕТИНГОВИХ РОКАХ, %**

Скляні зимові теплиці			Плівкові весняні теплиці		
Тепличні томати	2014-2015	2015-2016	Тепличні томати	2014-2015	2015-2016
Середньоплідні	37	39	Крупноплідні індеті та напівдеті	50	40
Рожеві	27	29	Середньоплідні індеті та напівдеті	20	25
Китицеві	22	24	Рожеві	20	25
Крупноплідні	12	4,9	Детермінантні	3	5
Сливоподібні	1,6	1,8	Інші (спеціальні)	7	5
Черрі та інші	0,4	1,3	—	—	—
Тепличні огірки	2014-2015	2015-2016	Тепличні огірки	2014-2015	2015-2016
Середньоплідні / східного типу	50	48	Корнішонного типу	100	99
Середньоплідні / гладкі	30	31	Середньоплідні / гладкі	—	1
Корнішонного типу	20	21	—	—	—

Виходячи з наведених структур площ зимових і весняних теплиць зайнятих у виробництві тепличних огірків і томатів можемо спробувати сформулювати основні тенденції серед виробників на ринках відповідної тепличної продукції. Так, виробники тепличних томатів у скляних теплицях уже суттєво зменшили та й надалі будуть продовжувати зменшувати частки крупноплідних помідорів у структурі виробництва через відсутність офіційного експорту до Росії. Водночас, з їхньої сторони будуть здійснені намагання збільшити частки середньоплідних і китицевих помідорів у структурі власного виробництва завдяки налагодженню та початку експорту до країн ЄС. Також, на думку експертів «Рійк Цваан Україна», серед тепличників, що працюють у зимових теплицях, буде присутнє природне прагнення поступово збільшити частки виробництва «спеціальних» помідорів завдяки виникненню можливості збільшення експорту, та зацікавленістю відповідною продукцією українських споживачів. Також, у перспективі, буде відбуватися нарощення частки виробництва рожевих помідорів, які тільки починають набирати попит на внутрішньому ринку. Щодо виробників тепличних томатів у плівкових теплицях, то вони в наступні періоди, на думку експертів, зменшуватимуть площі під помідорами на 15 % унаслідок відсутності офіційного експорту до Росії. Таке зменшення буде відбуватися за рахунок зниження обсягів виробництва крупноплідних томатів. Попередньо озвучені процеси будуть одночасно супроводжуватися збільшенням вирощування червоних і рожевих середньоплідних томатів. Зростання ж собівартості та не прогнозованість ринків збуту змушує виробників тепличних томатів у плівкових теплицях кардинально змішувати власне виробництво з індетермінованими гібридами у бік напівдетермінованих, детермінованих і, навіть, використовувати в процесі виробництва насіння F2 низької якості.

Виробники тепличних огірків у скляних теплицях у наступні періоди зберігатимуть стабільну структуру через власні орієнтири, що спрямовані тільки на внутрішній ринок. Незначну зміну в структурі буде завдано виходячи лише з бажання зекономити: економія енергоресурсів через більш пізній посів (з 10 січня) огірків корнішонного типу — це дещо знижує їх собівартість виробництва. Щодо виробників тепличних огірків у плівкових теплицях, то для них уже традиційною культурою є огірки корнішонного типу. Водночас, у пошуках нових ринків виробники відповідного напрямку виробництва продукції роблять спроби реалізації на внутрішньому ринку інших типів огірків [5].

Наступним кроком проведемо аналіз реалізації овочів закритого ґрунту сільськогосподарськими підприємствами України на ринку тепличних овочів (табл. 3).

З даних табл. 3 бачимо, що річний обсяг реалізації овочів закритого ґрунту сільськогосподарськими підприємствами має тенденцію до зменшення протягом 2010–2015 років. Так, у 2015 році було реалізовано 96949,8 т тепличної продукції, що на 32572,2 т або на 25,15 % менше обсягів реалізованих тепличних овочів у 2010 році. При цьому, частка реалізації тепличної продукції за напрямком «іншим господарюючим суб'єктам» зберігає тенденцію до зростання протягом усього періоду, що досліджується і станом на 2015 рік сягає 89,9 % від загального обсягу реалізованої продукції за рік. Також слід додати, що офіційна статистика демонструє значне зростання середньої ціни реалізації овочів

закритого ґрунту протягом 2010–2015 років. Так, станом на 2015 рік відповідний показник демонструє значення 15728,1 грн/т. Співставлення середніх цін реалізації з курсом долара США дало нам можливість побачити, що середня ціна на 1 т овочів закритого ґрунту у 2015 році в Україні складала 629 дол. США. Це на 286 дол. США менше від отриманої виручки від реалізації однієї тонни овочів закритого ґрунту в 2010 році.

Таблиця 3

**РЕАЛІЗАЦІЯ ОВОЧІВ ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ТЕПЛИЧНИХ ОВОЧІВ ПРОТЯГОМ 2010-2015 РОКІВ**

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Реалізовано — усього, т</i>	129522	135542	127646	118555	105526,4	96949,8
в т.ч. за напрямками реалізації, т						
населенню в рахунок оплати праці	297	32	11	15	13	12,6
на ринку, через власні магазини, ларки, палатки	29033	25520	25912	17922	13559,7	9779,1
іншим господарюючим суб'єктам	100190	109974	101722	100616	91952,5	87156,7
в т.ч. за напрямками реалізації, %						
населенню в рахунок оплати праці	0,2	0	0	0	0	0
на ринку, через власні магазини, ларки, палатки	22,4	18,8	20,3	15,1	12,9	10,1
іншим господарюючим суб'єктам	77,4	81,2	79,7	84,9	87,1	89,9
<i>Середня ціна реалізації, грн / т</i>	7320,2	7760	8962	9388,2	11312,6	15728,1
в т.ч. за напрямками реалізації, грн / т						
переробним підприємствам	0	1400	0	0	0	0
населенню в рахунок оплати праці	3344,1	4643,8	3727,3	5286,7	4213,2	5386
пайовикам в рахунок орендної плати за землю	8250	4842,9	12200	7100	6975	9573,6
на ринку, через власні магазини, ларки, палатки	5852,4	6181,8	7357,2	7719,2	9274	11265,6
іншим господарюючим суб'єктам	7757,3	8127,6	9371,3	9686,2	11614,3	16230,4

Інфляційні процеси та девальвація гривні в 3 рази протягом попередніх двох з половиною років завдали величезний удар по купівельній спроможності населення, та призвели до його зубожіння. Звідси, можливості споживачів у 2016 році залишаються надзвичайно обмеженими і не кожна сім'я змогла собі дозволити овочі закритого ґрунту цієї весни (ціни на відповідну продукцію у 2016 році наведені на рис. 1), коли формувався основний дохід для виробників овочів захищеного ґрунту [4].

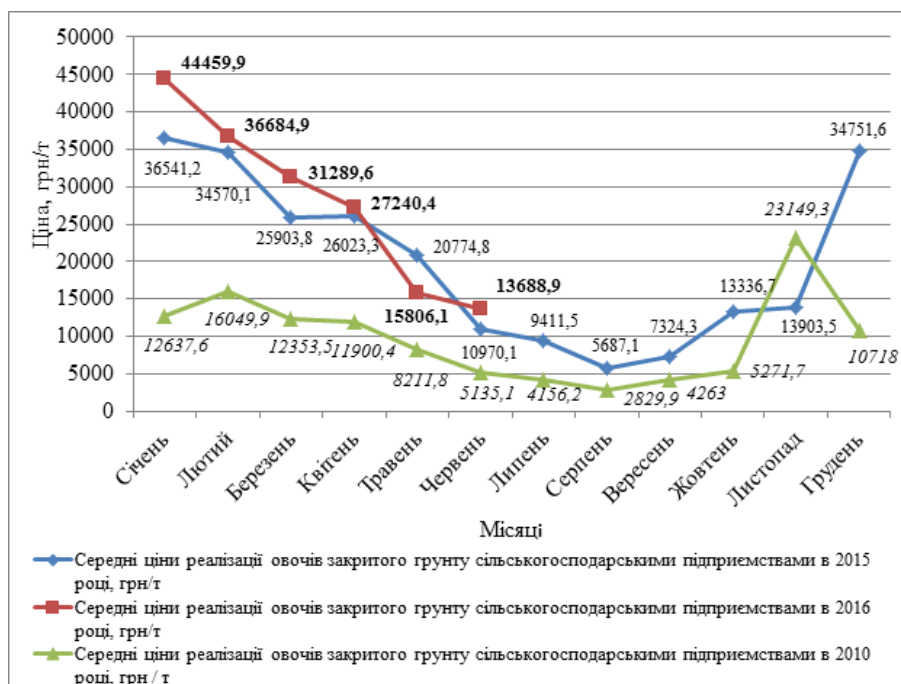

Рис. 1. Помісячні середні ціни реалізації овочів закритого ґрунту сільськогосподарськими підприємствами на вітчизняному ринку тепличних овочів у 2010, 2015, та за 6 місяців 2016 року

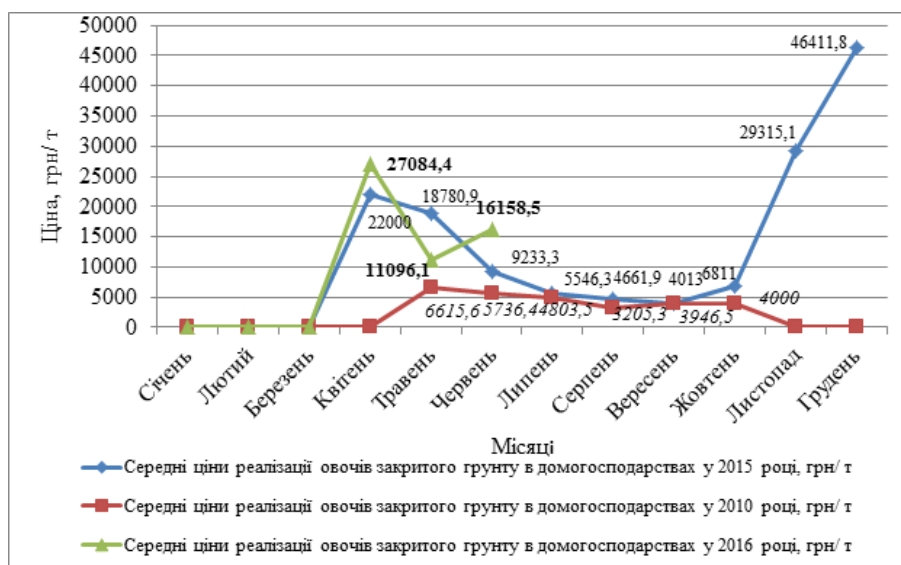

Рис. 2. Помісячні середні ціни реалізації овочів закритого ґрунту домогосподарствами на вітчизняному ринку тепличних овочів у 2010, 2015, та за 6 місяців 2016 року

Аналізуючи наочно з ілюстровану статистичну інформацію на рис. 1 і 2 слід додати, що протягом відповідних років чітко простежується сезонність коливань на тепличну продукцію. На мою думку, окреслення відповідного явища супроводжується відсутністю належної кількості пропозиції на ринку овочевої продукції в зимовий період при стабільного попиту на відповідну продукцію протягом року. Так, у січні 2016 року середня ціна реалізації овочів закритого ґрунту сільськогосподарськими підприємствами склала 44459,9 грн/т, що на 7918,7 грн/т або на 21,7 % менше середньої ціни реалізації тепличних овочів у січні 2015 року, та на 31822,3 грн/т або на 251,8 % менше ніж середня ціна реалізації овочів захищеного ґрунту в січні 2010 року, а також є ще одним свідченням величини завданого удару інфляційних процесів і девальвації гривні по купівельній спроможності громадян.

Водночас, російське ембарго та відсутність у сільськогосподарських підприємств необхідної сертифікації для експорту тепличної продукції до ЄС, штовхає виробників на збут вітчизняної тепличної продукції за будь-якою запропонованою ціною на внутрішньому ринку, що призводить до суттєвого зниження цін і найближчим часом може спровокувати кризу в галузі.

У такій складній ситуації, на мою думку та думку багатьох експертів, необхідно виробникам тепличних овочів об'єднати зусилля і чітко планувати, яку продукції необхідно вирощувати, використовувати досвід кооперації в інших країнах для напрацювання спільної маркетингової стратегії, обміну досвідом у застосуванні новітніх технологій. На даному етапі необхідно орієнтуватися на заміщення імпорту із Європи та виробництво нішевих продуктів (наприклад — вирощування середньо-плідних огірків, збільшення виробництва листових салатів типу бйонда та роса, вирощування нових типів перцю типу «дульче італ'яно», збільшення виробництва середньо плідних і рожевих помідорів, а також впровадження у виробництво «спеціальних» типів томату).

Висновки. Стан, у якому наразі перебуває вітчизняна галузь овочівництва захищеного ґрунту, є доволі несприятливим. Те, що раніше вважалося однією з найперспективніших сфер бізнесу в аграрному секторі економіки з величезним потенціалом розвитку, та галузь, яка приваблювала швидкими термінами окупності, протягом останніх років демонструє значення рентабельності близькі до нуля. Додаткових складнощів у роботі вітчизняному виробнику тепличних овочів додає утворення на внутрішньому ринку тепличних овочів тиску з обох сторін: з одного боку українці обмежують себе, та купують мало чи зовсім відмовилися від овочів закритого ґрунту, а з іншого боку — зростання витрат на виробництво з високими кредитними ставками банків. Проте вихід із такої складної ситуації є і він полягає в об'єднанні зусиль виробників тепличних овочів, чіткому плануванні, в напрацюванні спільних маркетингових стратегій і застосуванні новітніх технологій.

Література

1. Канінський П.К. «Овочівництво — один із важливих пріоритетів у розвитку агропромислового комплексу України» / Інституціональні засади трансформації в аграр-

ній сфері: збірник матеріалів Тринадцятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, Київ, 20-21 червня 2011 р. / Редкол. П.Т. Саблук та ін. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2011. — 672 с. — С. 203–206.

2. Чернишенко Є. В. V Голландсько-український форум з тепличної індустрії «Прибуткове тепличне виробництво в Україні: Актуальні питання та можливості підвищення ефективності»: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://agrievent.com.ua/events/teplichnij-forum/>

3. Інфраструктура товарного ринку: продовольчі товари [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. О. Шубін [та ін.] ; ред. О. О. Шубін ; Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. — К.: Знання, 2009. — 565 с.

4. Какие знания необходимы руководителю тепличного хозяйства? [Електронний ресурс] // «Тепличне господарство». Спеціалізована виставка. <http://www.greenhouse.in.ua/>. — 6. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.greenhouse.in.ua/ru/novosti/177-kakie-znaniya-neobkhodimy-rukovoditelyu-teplichnogo-khozyajstva.html>.

5. Потапов С. «Производителей овощей закрытого грунта ждет катастрофа низких цен в сезоне 2016?» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://infoindustria.com.ua/proizvoditeley-ovoshhey-zakryitogo-grunta-zhdet-katastrofa-nizkih-tsen-v-sezone-2016/>

6. Тарас Рубанка. «Оцінка асортименту тепличної продукції в 2015 році. Тенденції ринку, вподобання споживачів та нові продукти насінневих компаній» 23.02.2016 року, Київ «Рійк Цваан Україна»: [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://agrievent.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/004_Rubanka-23.02.2016.pdf

References

1. Kanins'kij P.K. «Ovovichnictvo — odin iz vazhlyvix prioritetiv u rozvitku agropromislovogo kompleksu Ukraïni» / Institucional'ni zasadi transformacii v agrarnij sferi: zbirnik materialiv Trinadcatih richnih zboriv Vseukraïns'kogo kongresu vchenih ekonomistiv-agrarnikov, Kiïv, June 20-21, 2011. / Redkol. P.T. Sabluk ta in. — K.: NNC «Institut agrarnoi ekonomiki», 2011. — 672 s. — s. 203–206.

2. Chernishenko Є. V. V Gollands'ko-ukraïns'kij forum z teplichnoi industriï «Pributkove teplichne virobnictvo v Ukraïni: Aktual'ni pitannja ta mozhlivosti pidvishhennja efektyvnosti»: [Elektronnij resurs] — Rezhim dostupu: <http://agrievent.com.ua/events/teplichnij-forum/>

3. Infrastruktura tovarnogo rinku: prodovol'chi tovari [Tekst]: pidruch. dlja stud. vishh. navch. zakl. / O. O. Shubin [ta in.] ; red. O. O. Shubin ; Donec'kij nacional'nij un-t ekonomiki i torgivli im. Mihajla Tugan-Baranovs'kogo.- K.: Znannja, 2009. — 565 s.

4. Kakie znaniya neobhodimy rukovoditelju teplichnogo hozjajstva? [Elektronnij resurs] // «Teplichne gospodarstvo». Specializovana vistavka. <http://www.greenhouse.in.ua/>. — 6. — Rezhim dostupu do resursu: <http://www.greenhouse.in.ua/ru/novosti/177-kakie-znaniya-neobkhodimy-rukovoditelyu-teplichnogo-khozyajstva.html>.

5. Potapov S. «Proizvoditelej ovoshhej zakrytogo grunta zhdet katastrofa nizkih cen v sezone 2016?» [Elektronnij resurs] — Rezhim dostupu: <http://infoindustria.com.ua/proizvoditeley-ovoshhey-zakryitogo-grunta-zhdet-katastrofa-nizkih-tsen-v-sezone-2016/>

6. Taras Rubanka « Ocinka asortimentu teplichnoi produkcii v 2015 roci. Tendencii rinku, vpodobannja spozhivachiv ta novi produkti nasinnevih kompanij» February 23,2016, Kiïv «Rijk Cvaan Ukraïna»: [Elektronnij resurs] — Rezhim dostupu: http://agrievent.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/004_Rubanka-23.02.2016.pdf

СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ОТЕЧЕСТВЕННОМ РЫНКЕ ОВОЩЕЙ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА

Вячеслав Александрович Чайка, аспирант
кафедры экономики и менеджмента агробизнеса,
ГВУЗ «Киевский национальный экономиче-
ский университет имени Вадима Гетьмана»
slavach2511@ukr.net, sla-chayka@yandex.ru

Аннотация. В статье отражены основные тенденции развития отрасли овощеводства защищенного грунта в течение предыдущих пяти лет и до настоящего времени. Проведено содержательный анализ динамики производства овощей защищенного грунта по категориям хозяйств и видам тепличной продукции. Оценены масштабы и направления реализации тепличных овощей сельскохозяйственными предприятиями, а также проанализированы средние цены реализации овощей защищенного грунта по категориям хозяйств за 2010 год, 2015 год, а также за январь-июнь 2016 года. Осуществлена попытка обоснования существующей сейчас ценовой политики в области овощеводства защищенного грунта.

Ключевые слова: эффективность, сельскохозяйственное предприятие, тепличное хозяйство, хозяйственная деятельность на рынке овощей закрытого грунта, рынок тепличных овощей, особенности рынка тепличных овощей, субъекты рынка овощей закрытого грунта.

THE ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF BUSINESS ENTERPRISES IN THE NATIONAL GREENHOUSE VEGETABLES MARKET

V. Chaika, graduate student
SHEI «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»

Abstract. The article aims to clarify the essence and features of the disclosure of business enterprises in the production and sale of greenhouse vegetables in the domestic market. It's also aims to define the directions of greenhouse vegetable growing industry in Ukraine. The subject of the research is a structure and trends of economic activities of enterprises in sustainable production and realization of greenhouse vegetables. The object of the research is the production and sales of the greenhouse vegetables in the national greenhouse vegetables market.

The methodological basis of the study were monographic, calculation and constructive, graphic, economic statistical, logical and abstract methods.

The informational basis of the research comprises statistical digests, informational and analytical digests, scientific works of leading scientists and publications in the media.

A profound analysis of the greenhouse vegetable enterprises condition is conducted. The development prospects of the greenhouse vegetable enterprises are clearly defined. Solid conclusions about the ability to export national greenhouse products are made.

Keywords: efficiency, agricultural enterprises, greenhouses, economic activity in the greenhouse vegetables market, greenhouse vegetables market, especially the market of greenhouse vegetables, players in the greenhouse vegetables market.